ARTUR BANASZAK
ORCID: 0000-0003-3657-3866
DOI: 10.13166/AWSGE/230945

ROZDZIAŁ 3

STANDARDY ŚRODOWISKOWE (ESRS E) I ICH RAPORTOWANIE

ŚRODOWISKO NATURALNE JAKO FUNDAMENT ROZWOJU SEKTORA TURYSTYCZNEGO

Rozwój współczesnej turystyki jest nierozerwalnie związany ze stanem środowiska naturalnego. Walory przyrodnicze, krajobrazowe i klimatyczne stanowią jeden z najważniejszych czynników decydujących o atrakcyjności regionów turystycznych oraz konkurencyjności przedsiębiorstw funkcjonujących w branży. Góry, wybrzeża morskie, jeziora, lasy, parki narodowe czy obszary wiejskie są nie tylko miejscem wypoczynku i rekreacji, lecz także podstawowym zasobem gospodarczym, od którego zależy rozwój hotelarstwa, gastronomii, transportu turystycznego, organizatorów turystyki oraz licznych atrakcji i usług towarzyszących. Wysoka jakość środowiska wpływa bezpośrednio na poziom satysfakcji turystów, długość sezonu turystycznego oraz możliwości rozwoju lokalnych przedsiębiorstw[1].

Jednocześnie działalność turystyczna wywiera istotny wpływ na środowisko naturalne. Funkcjonowanie obiektów noclegowych, gastronomicznych

[1] OECD. (2024). *OECD tourism trends and policies 2024*. OECD Publishing, ss. 17-19; Florek, I., Sitek, M. (2026). *Legal and administrative tools for managing overtourism in sustainable regional development*. *Regional Formation and Development Studies, 49*(2), ss. 48-50.

i rekreacyjnych wiąże się z wykorzystaniem znacznych ilości energii, wody i surowców, a także z powstawaniem odpadów oraz emisją gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń. Intensywny ruch turystyczny może prowadzić do degradacji ekosystemów, zwiększenia presji na lokalne zasoby wodne, pogorszenia jakości powietrza oraz wzrostu ilości odpadów komunalnych. Skala tego oddziaływania zależy od rodzaju prowadzonej działalności, wielkości przedsiębiorstwa, lokalizacji oraz stosowanych rozwiązań organizacyjnych i technologicznych[2].

Szczególnym wyzwaniem dla sektora turystycznego stają się obecnie zmiany klimatu. Wzrost średnich temperatur, częstsze występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych, susze, powodzie czy zmiany długości sezonów turystycznych wpływają zarówno na funkcjonowanie przedsiębiorstw, jak i na preferencje podróżujących. Przykładowo skracanie sezonu zimowego oddziałuje na ośrodki narciarskie, natomiast fale upałów, niedobory wody czy pożary lasów mogą ograniczać atrakcyjność wielu regionów turystycznych. Zmiany klimatyczne wpływają również na koszty prowadzenia działalności, zwiększając wydatki związane z chłodzeniem i ogrzewaniem obiektów, zaopatrzeniem w wodę czy dostosowaniem infrastruktury do nowych warunków środowiskowych[3].

Rosnąca świadomość ekologiczna społeczeństwa powoduje jednocześnie, że coraz większa liczba turystów zwraca uwagę nie tylko na jakość oferowanych usług, ale również na sposób funkcjonowania przedsiębiorstw. Klienci częściej wybierają obiekty stosujące rozwiązania proekologiczne, ograniczające zużycie energii i wody, wykorzystujące odnawialne źródła energii, przeciwdziałające marnowaniu żywności czy wspierające lokalnych dostawców. Odpowiedzialność środowiskowa staje się zatem nie tylko obowiązkiem wynikającym z regulacji prawnych, lecz także elementem budowania przewagi konkurencyjnej i pozytywnego wizerunku przedsiębiorstwa.

---

[2] United Nations Environment Programme. (2024). *Global resources outlook 2024*. UNEP, ss. 46-47.

[3] Sitek, M. (2025). *Regulations of tourism law in the era of global crises: Pandemic, war, climate. Journal of Modern Science, 63*(3), ss. 11–33; Prandecki, K. & Kotyński, J. (2024). *Globalne zagrożenia środowiska przyrodniczego jako wyzwanie rozwoju gospodarczego Polski. Journal of Modern Science, 58*(4), ss. 206-210.

W odpowiedzi na te wyzwania przedsiębiorstwa sektora turystycznego coraz częściej wdrażają rozwiązania zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju. Obejmują one między innymi poprawę efektywności energetycznej budynków, racjonalne gospodarowanie wodą, ograniczanie ilości odpadów, wdrażanie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym, ochronę bioróżnorodności oraz ograniczanie emisji gazów cieplarnianych. Działania te nie tylko przyczyniają się do zmniejszenia negatywnego wpływu działalności na środowisko, ale również pozwalają ograniczać koszty operacyjne, zwiększać efektywność wykorzystania zasobów oraz wzmacniać odporność przedsiębiorstw na zmieniające się uwarunkowania rynkowe i klimatyczne.

Istotnym elementem skutecznego zarządzania środowiskowego jest systematyczne monitorowanie wpływu przedsiębiorstwa na środowisko oraz ujawnianie informacji dotyczących podejmowanych działań i osiąganych rezultatów. Raportowanie środowiskowe, stanowiące integralną część raportowania ESG, umożliwia identyfikację najważniejszych aspektów środowiskowych działalności, ocenę postępów w realizacji celów zrównoważonego rozwoju oraz komunikowanie interesariuszom wiarygodnych informacji o wpływie przedsiębiorstwa na środowisko. Dla podmiotów działających w sektorze turystycznym oznacza to przejście od działań o charakterze doraźnym do świadomego i opartego na danych zarządzania środowiskowego[4].

W tym kontekście zagadnienia związane z ochroną środowiska stają się integralnym elementem strategii rozwoju przedsiębiorstw turystycznych. Odpowiedzialne gospodarowanie zasobami naturalnymi, ograniczanie negatywnego wpływu na klimat oraz transparentne raportowanie działań środowiskowych nie są już wyłącznie odpowiedzią na wymagania regulacyjne, lecz stanowią jeden z podstawowych warunków długofalowego

[4] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772 z dnia 31 lipca 2023 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE w odniesieniu do standardów sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju. (2023). Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L 2023/2772, 22 grudnia 2023 r. załącznik I – ESRS 2 *General Disclosures*, IRO-1–IRO-2 oraz SBM; Szejniuk, A., Anisiewicz, U., Życzkowski, A. (2024). *Raportowanie pozafinansowe. Przewodnik dla małych i średnich przedsiębiorstw. Szablon raportu ESG wraz z omówieniem*. Akademia Nauk Stosowanych WSGE im. A. De Gasperi w Józefowie, ss. 35–36, 50–51

rozwoju i konkurencyjności przedsiębiorstw w dynamicznie zmieniającym się otoczeniu gospodarczym[5].

Standardy środowiskowe ESRS – zakres i znaczenie

Rosnące znaczenie zrównoważonego rozwoju w działalności przedsiębiorstw znalazło odzwierciedlenie w europejskich regulacjach dotyczących sprawozdawczości przedsiębiorstw. W odpowiedzi na potrzebę ujednolicenia zasad ujawniania informacji dotyczących wpływu działalności gospodarczej na środowisko, społeczeństwo i ład korporacyjny opracowano **Europejskie Standardy Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju (European Sustainability Reporting Standards – ESRS)**. Standardy te stanowią podstawę raportowania zgodnie z dyrektywą Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) i określają zakres informacji, jakie przedsiębiorstwa powinny ujawniać w swoich raportach zrównoważonego rozwoju[6].

Obszar środowiskowy standardów ESRS obejmuje pięć standardów tematycznych oznaczonych symbolem **E (Environmental)**. Każdy z nich odnosi się do innego aspektu oddziaływania przedsiębiorstwa na środowisko, tworząc jednocześnie spójny system oceny i raportowania wpływu organizacji na zasoby naturalne oraz zmianę klimatu.

Pierwszy z nich, **ESRS E1 – Zmiana klimatu (Climate Change)**, koncentruje się na zagadnieniach związanych z łagodzeniem zmian klimatu oraz adaptacją do ich skutków. Obejmuje on między innymi zarządzanie ryzykiem klimatycznym, emisje gazów cieplarnianych, zużycie energii, cele klimatyczne oraz działania służące ograniczaniu śladu węglowego przedsiębiorstwa. Dla sektora turystycznego standard ten ma szczególne znaczenie,

[5] Zob.: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2464 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 537/2014, dyrektywy 2004/109/WE, dyrektywy 2006/43/WE oraz dyrektywy 2013/34/UE w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju. (2022). Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L 322, 15–80.; Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772.

[6] Por.: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2464; Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772.

ponieważ wiele rodzajów działalności – zwłaszcza hotelarstwo, gastronomia czy transport turystyczny – charakteryzuje się znacznym zużyciem energii oraz emisjami wynikającymi z prowadzonej działalności[7].

ESRS E2 – Zanieczyszczenia (Pollution) odnosi się do zapobiegania oraz ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody i gleby. Standard obejmuje również zagadnienia związane z wykorzystywaniem substancji niebezpiecznych oraz działaniami podejmowanymi w celu minimalizacji negatywnego wpływu przedsiębiorstwa na środowisko. Choć w sektorze turystycznym problematyka ta nie zawsze ma charakter dominujący, może mieć istotne znaczenie w przypadku obiektów gastronomicznych, pralni hotelowych, marin czy przedsiębiorstw wykorzystujących środki chemiczne w procesach technologicznych[8].

ESRS E3 – Zasoby wodne i morskie (Water and Marine Resources) dotyczy gospodarowania zasobami wodnymi oraz wpływu działalności przedsiębiorstwa na ich jakość i dostępność. W branży turystycznej zagadnienie to ma szczególne znaczenie ze względu na wysokie zużycie wody przez obiekty noclegowe, gastronomiczne, baseny, centra rekreacyjne oraz infrastrukturę uzdrowiskową. Standard zwraca uwagę zarówno na wielkość poboru wody, jak i działania podejmowane w celu racjonalnego gospodarowania tym zasobem[9].

Kolejny standard, **ESRS E4 – Bioróżnorodność i ekosystemy (Biodiversity and Ecosystems)**, koncentruje się na ochronie różnorodności biologicznej oraz ograniczaniu negatywnego wpływu działalności przedsiębiorstw na ekosystemy. Dla wielu przedsiębiorstw turystycznych prowadzących działalność na terenach cennych przyrodniczo zagadnienie to ma szczególne

[7] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E1 *Zmiana klimatu*, E1-1–E1-9.

[8] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E2 *Zanieczyszczenia*, E2-1–E2-6. załącznik I – ESRS E3 *Zasoby wodne i morskie*, E3-1–E3-5.

[9] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E3 *Zasoby wodne i morskie*, E3-1–E3-5

znaczenie, gdyż zachowanie walorów przyrodniczych stanowi podstawę atrakcyjności oferowanych usług[10].

Ostatnim standardem środowiskowym jest **ESRS E5 – Wykorzystanie zasobów i gospodarka o obiegu zamkniętym (Resource Use and Circular Economy)**. Koncentruje się on na efektywnym wykorzystaniu surowców, ograniczaniu ilości odpadów, zwiększaniu poziomu recyklingu oraz wdrażaniu zasad gospodarki o obiegu zamkniętym. W przedsiębiorstwach turystycznych oznacza to między innymi racjonalne gospodarowanie materiałami eksploatacyjnymi, ograniczanie jednorazowych produktów, przeciwdziałanie marnowaniu żywności oraz zwiększanie udziału materiałów podlegających ponownemu wykorzystaniu lub recyklingowi[11].

Mimo że każdy z wymienionych standardów odnosi się do odrębnego obszaru środowiskowego, wszystkie opierają się na tej samej logice raportowania. Przedsiębiorstwa powinny przedstawiać informacje dotyczące prowadzonej polityki środowiskowej, identyfikowanych ryzyk i szans, podejmowanych działań, wyznaczonych celów, stosowanych mierników i wskaźników efektywności, a także osiąganych rezultatów. Celem raportowania nie jest wyłącznie prezentacja danych liczbowych, lecz przede wszystkim pokazanie, w jaki sposób organizacja zarządza swoim wpływem na środowisko oraz jakie działania podejmuje w celu jego ograniczania.

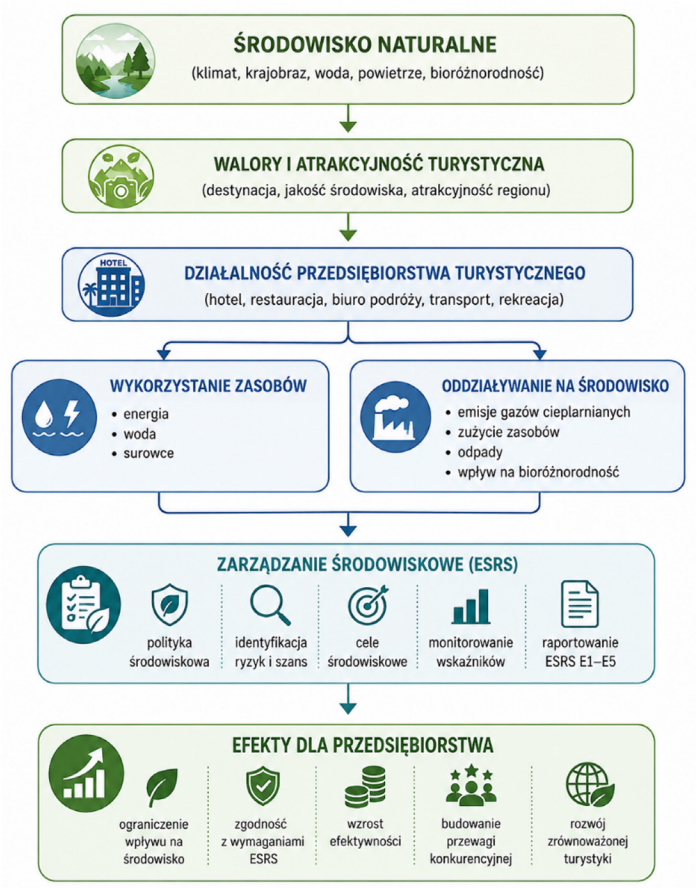
W przypadku przedsiębiorstw sektora turystycznego standardy środowiskowe ESRS stanowią nie tylko zbiór wymagań sprawozdawczych, ale również praktyczne narzędzie wspierające zarządzanie środowiskowe. Umożliwiają identyfikację najważniejszych aspektów działalności, monitorowanie efektów podejmowanych działań oraz budowanie transparentnej komunikacji z klientami, inwestorami, partnerami biznesowymi i innymi interesariuszami. Dzięki temu raportowanie środowiskowe staje się elementem wspierającym zarówno

[10] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E4 *Bioróżnorodność i ekosystemy*, E4-1–E4-6.

[11] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E5 *Wykorzystanie zasobów i gospodarka o obiegu zamkniętym*, E5-1–E5-6

realizację obowiązków regulacyjnych, jak i długofalowe budowanie wartości oraz konkurencyjności przedsiębiorstwa.

Rysunek 1. Relacja między środowiskiem naturalnym a działalnością przedsiębiorstwa turystycznego

Źródło: *opracowanie własne na podstawie literatury*[12].

[12] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772 oraz zob. m.in.: Szejniuk, A. Anisiewicz, U., Życzkowski, A. (2024). dz. cyt.

Zakres i układ rozdziału

Przedstawione wcześniej standardy środowiskowe ESRS (E1–E5) stanowią spójny system ujawniania informacji dotyczących wpływu przedsiębiorstw na środowisko. Każdy z nich obejmuje określony obszar tematyczny oraz szczegółowe wymagania dotyczące polityk, działań, celów i wskaźników raportowanych przez przedsiębiorstwa. Struktura standardów została opracowana z myślą o zapewnieniu porównywalności informacji prezentowanych przez podmioty z różnych sektorów gospodarki.

Niniejszy rozdział nie odtwarza jednak wprost układu poszczególnych standardów ESRS. Jest to zabieg celowy, wynikający z praktycznego charakteru publikacji, której celem jest przedstawienie sposobu przygotowania raportu ESG przez przedsiębiorstwa sektora turystycznego. Z perspektywy przedsiębiorcy bardziej użyteczne jest omówienie zagadnień środowiskowych według obszarów zarządzania, takich jak zmiana klimatu, emisje gazów cieplarnianych, zużycie energii, gospodarowanie wodą czy zarządzanie odpadami, niż odwzorowanie formalnej struktury standardów.

Przyjęty układ rozdziału pozwala na powiązanie poszczególnych wymagań ESRS z konkretnymi procesami zachodzącymi w przedsiębiorstwach turystycznych, takich jak hotelarstwo, gastronomia, transport turystyczny, działalność rekreacyjna czy organizacja imprez turystycznych. Dzięki temu czytelnik może łatwiej zidentyfikować informacje podlegające raportowaniu oraz powiązać wymagania standardów z codziennym funkcjonowaniem przedsiębiorstwa.

Należy jednocześnie podkreślić, że przyjęta struktura rozdziału pozostaje w pełni zgodna z zakresem merytorycznym standardów środowiskowych ESRS. Poszczególne podrozdziały odnoszą się do wymagań odpowiednich standardów, jednak zostały uporządkowane w sposób odpowiadający logice zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwie. Takie rozwiązanie ma ułatwić interpretację wymagań ESRS oraz ich praktyczne wykorzystanie podczas przygotowywania raportów ESG przez przedsiębiorstwa sektora turystycznego.

Tabela 1. Powiązanie struktury rozdziału z Europejskimi Standardami Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju (ESRS)

Podrozdział	Główne zagadnienia	Powiązanie ze standardami ESRS
3.1. Zarządzanie kwestiami dotyczącymi zmiany klimatu	Ryzyka i szanse klimatyczne, zarządzanie zmianą klimatu, działania adaptacyjne i mitygacyjne	ESRS E1 – Zmiana klimatu (Climate Change)
3.2. Emisje gazów cieplarnianych	Emisje GHG (Scope 1, Scope 2 i Scope 3), ślad węglowy, działania ograniczające emisje	ESRS E1 – Zmiana klimatu (Climate Change)
3.3. Zużycie energii i jej źródła	Zużycie energii, efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii	ESRS E1 – Zmiana klimatu (Climate Change)
3.4. Zużycie wody i zarządzanie zasobami wodnymi	Pobór i zużycie wody, efektywność wykorzystania zasobów wodnych, działania ograniczające zużycie	ESRS E3 – Zasoby wodne i morskie (Water and Marine Resources)
3.5. Zarządzanie odpadami	Powstawanie odpadów, segregacja, recykling, gospodarka o obiegu zamkniętym, ograniczanie marnowania żywności	ESRS E5 – Wykorzystanie zasobów i gospodarka o obiegu zamkniętym (Resource Use and Circular Economy); w wybranych aspektach ESRS E2 – Zanieczyszczenia (Pollution)
3.6. Polityka środowiskowa (sposób monitorowania działalności, bioróżnorodność)	Polityka środowiskowa, cele i wskaźniki, monitoring środowiskowy, ochrona bioróżnorodności	ESRS E4 – Bioróżnorodność i ekosystemy (Biodiversity and Ecosystems) oraz przekrojowe wymagania wszystkich standardów środowiskowych dotyczące polityk, działań, celów i wskaźników

Źródło: *opracowanie własne na podstawie literatury*[13].

Przyjęta konstrukcja rozdziału umożliwia przedstawienie wymagań ESRS w sposób odpowiadający specyfice przedsiębiorstw turystycznych oraz potrzebom praktyki gospodarczej. W kolejnych podrozdziałach omówiono najważniejsze aspekty środowiskowe z punktu widzenia funkcjonowania przedsiębiorstw branży turystycznej, wskazując zarówno zakres informacji

[13] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772.

podlegających raportowaniu, jak i przykładowe działania oraz rozwiązania wspierające realizację celów zrównoważonego rozwoju.

3.1. Zarządzanie kwestiami dotyczącymi zmiany klimatu

Zarządzanie kwestiami dotyczącymi zmiany klimatu stanowi jeden z kluczowych elementów środowiskowego wymiaru ESG oraz podstawowy obszar ujawnień określonych w standardzie ESRS E1 – Zmiana klimatu. Dla przedsiębiorstw sektora turystycznego zagadnienie to ma szczególne znaczenie, ponieważ ich działalność jest jednocześnie uzależniona od jakości środowiska naturalnego oraz wpływa na klimat poprzez zużycie energii, transport, wykorzystanie zasobów i emisję gazów cieplarnianych. Skuteczne zarządzanie aspektami klimatycznymi wymaga identyfikacji ryzyk i szans, wdrażania działań ograniczających negatywny wpływ na środowisko oraz prowadzenia przejrzystego raportowania zgodnego z wymaganiami Europejskich Standardów Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju.

3.1.1. Zmiana klimatu jako wyzwanie dla sektora turystycznego

Zmiana klimatu stanowi jedno z najważniejszych wyzwań wpływających na funkcjonowanie współczesnej gospodarki oraz rozwój społeczny. Wzrost średniej temperatury powietrza, częstsze występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych, zmiany w rozkładzie opadów oraz postępująca degradacja środowiska naturalnego oddziałują na wiele sektorów gospodarki. Szczególnie istotne znaczenie mają jednak dla sektora turystycznego, którego rozwój jest bezpośrednio uzależniony od jakości środowiska przyrodniczego oraz stabilnych warunków klimatycznych[14].

Przedsiębiorstwa turystyczne funkcjonują w ścisłym związku z otaczającym je środowiskiem. Walory krajobrazowe, czystość powietrza i wód, dostępność zasobów naturalnych oraz sprzyjające warunki pogodowe decydują o atrakcyjności destynacji turystycznych i wpływają na decyzje podejmowane przez turystów. Zmiany klimatu powodują zatem nie tylko przekształcenia

[14] Prandecki, K. & Kotyński, J. (2024). dz. cyt. ss. 206-207.

środowiska naturalnego, ale również oddziałują na sposób funkcjonowania hoteli, pensjonatów, restauracji, biur podróży, przedsiębiorstw transportu turystycznego oraz obiektów rekreacyjnych[15].

W ostatnich latach obserwuje się coraz częstsze zjawiska wpływające na działalność branży turystycznej. Skracanie sezonów zimowych ogranicza możliwości rozwoju turystyki narciarskiej, fale upałów zmieniają preferencje dotyczące wyboru kierunków podróży, a susze, powodzie czy gwałtowne burze powodują zakłócenia w funkcjonowaniu infrastruktury turystycznej. Przedsiębiorstwa są zmuszone dostosowywać swoją działalność do nowych warunków poprzez modernizację obiektów, zmianę oferty usług oraz zwiększanie odporności na skutki zmian klimatu[16].

Jednocześnie sektor turystyczny oddziałuje na klimat poprzez zużycie energii, wykorzystanie paliw kopalnych, transport turystów oraz funkcjonowanie infrastruktury noclegowej i gastronomicznej. Oznacza to, że przedsiębiorstwa turystyczne są zarówno odbiorcami skutków zmian klimatu, jak i uczestnikami działań zmierzających do ich ograniczenia[17].

Współczesne zarządzanie przedsiębiorstwem turystycznym wymaga uwzględnienia aspektów klimatycznych zarówno w planowaniu strategicznym, jak i w codziennym prowadzeniu działalności. Coraz większego znaczenia nabierają inwestycje poprawiające efektywność energetyczną budynków, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, ograniczanie emisji gazów cieplarnianych oraz rozwój usług zgodnych z zasadami zrównoważonej turystyki. Działania te nie tylko ograniczają negatywny wpływ przedsiębiorstwa na środowisko, lecz także zwiększają jego konkurencyjność oraz odporność na zmieniające się warunki rynkowe[18].

Znaczenie zarządzania kwestiami klimatycznymi zostało odzwierciedlone w Europejskich Standardach Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju. Standard ESRS E1 – Zmiana klimatu zobowiązuje przedsiębiorstwa

[15] OECD. (2024). dz. cyt. ss. 14-17.

[16] Tamże (2024).dz. cyt. ss. 34-35.

[17] Tamże (2024). dz. cyt. ss. 34-35.

[18] Szejniuk, A., Anisiewicz, U., Życzkowski, A. (2024).dz. cyt. ss. 21-22.

do identyfikacji wpływu działalności na klimat, analizy ryzyk i szans klimatycznych, określenia celów środowiskowych oraz ujawniania informacji dotyczących działań podejmowanych w celu ograniczania negatywnego oddziaływania na środowisko.

3.1.2. *Ryzyka i szanse klimatyczne w przedsiębiorstwach turystycznych*

Zarządzanie kwestiami klimatycznymi rozpoczyna się od identyfikacji ryzyk i szans związanych ze zmianą klimatu. W sektorze turystycznym mają one szczególne znaczenie, ponieważ działalność przedsiębiorstw jest silnie uzależniona od warunków środowiskowych oraz sezonowości ruchu turystycznego. Analiza ryzyk klimatycznych pozwala określić obszary działalności najbardziej narażone na skutki zmian klimatu oraz zaplanować działania ograniczające ich wpływ na funkcjonowanie przedsiębiorstwa[19].

Do najważniejszych ryzyk fizycznych należą ekstremalne zjawiska pogodowe, wzrost temperatury, niedobory wody oraz zmiany sezonowości ruchu turystycznego. Mogą one prowadzić do uszkodzenia infrastruktury, ograniczenia dostępności atrakcji turystycznych, wzrostu kosztów działalności czy zmniejszenia liczby odwiedzających. Skutki te dotyczą zarówno hoteli i pensjonatów, jak również restauracji, przedsiębiorstw transportowych, biur podróży oraz obiektów rekreacyjnych[20].

Drugą grupę stanowią ryzyka transformacyjne wynikające z wdrażania polityki klimatycznej oraz nowych wymagań regulacyjnych. Przedsiębiorstwa turystyczne coraz częściej inwestują w poprawę efektywności energetycznej budynków, modernizację urządzeń technicznych, ograniczanie emisji gazów cieplarnianych oraz rozwój usług zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju. Działania te wiążą się z koniecznością ponoszenia nakładów

[19] Szejniuk, A., Anisiewicz, U., Życzkowski, A. (2024). dz. cyt. s. 44.

[20] León-Cruz, J., F. Neger, C. & Gössling, S. (2025). Extreme weather risks for tourism in the European Union. *Natural Hazards, 121*, ss. 18288–18289.

inwestycyjnych, jednak jednocześnie przyczyniają się do ograniczenia kosztów eksploatacyjnych oraz zwiększenia konkurencyjności przedsiębiorstwa[21].

Tabela 2. Ryzyka i szanse klimatyczne w poszczególnych segmentach sektora turystycznego

Segment działalności	Ryzyka klimatyczne	Szanse	Przykładowe działania
Hotel	Wzrost kosztów energii, fale upałów, niedobory wody, ekstremalne zjawiska pogodowe	Obniżenie kosztów dzięki efektywności energetycznej, wzrost zainteresowania „zielonymi hotelami"	Modernizacja systemów ogrzewania i klimatyzacji, instalacje OZE, monitoring zużycia energii i wody
Gastronomia	Wzrost cen żywności, zakłócenia w dostawach, większe zużycie energii	Współpraca z lokalnymi dostawcami, rozwój oferty sezonowej i ekologicznej	Ograniczanie marnowania żywności, zakup produktów lokalnych, energooszczędne wyposażenie
Biuro podróży	Zmiana atrakcyjności kierunków turystycznych, ograniczenia transportowe, zmiany preferencji klientów	Rozwój oferty turystyki zrównoważonej i całorocznej	Współpraca z certyfikowanymi partnerami, promowanie mniej emisyjnych form podróżowania
Transport turystyczny	Rosnące ceny paliw, regulacje klimatyczne, koszty redukcji emisji	Modernizacja floty, wykorzystanie pojazdów niskoemisyjnych	Wymiana pojazdów, optymalizacja tras, szkolenia z ekologicznej jazdy
Obiekty rekreacyjne	Uszkodzenia infrastruktury wskutek ekstremalnych zjawisk pogodowych, skrócenie sezonów	Rozwój całorocznej oferty, inwestycje zwiększające odporność infrastruktury	Modernizacja obiektów, zarządzanie energią i wodą, dostosowanie oferty do zmieniających się warunków klimatycznych
Agroturystyka	Susze, zmiany warunków wegetacji, niedobory wody, spadek atrakcyjności krajobrazu	Rozwój turystyki ekologicznej, wykorzystanie lokalnych zasobów i produktów	Retencja wody, odnawialne źródła energii, ochrona bioróżnorodności, współpraca z lokalnymi producentami

Źródło: *opracowanie własne na podstawie literatury*[22].

[21] Task Force on Climate-related Financial Disclosures. (2017). *Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures: Final report*. Financial Stability Board, ss. 5-6.

[22] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772, zob. m.in: Florek, I., Sitek, M. (2026). dz. cyt.; OECD. (2024). dz. cyt.

Zmiany klimatu stwarzają również nowe możliwości rozwoju. Coraz większe zainteresowanie turystyką zrównoważoną sprzyja przedsiębiorstwom wykorzystującym odnawialne źródła energii, współpracującym z lokalnymi dostawcami oraz wdrażającym rozwiązania ograniczające zużycie energii i innych zasobów. Rosnące znaczenie odpowiedzialnej turystyki powoduje, że działania prośrodowiskowe stają się ważnym elementem budowania wizerunku przedsiębiorstwa oraz przewagi konkurencyjnej[23].

Uwzględnienie ryzyk i szans klimatycznych pozwala przedsiębiorstwom turystycznym lepiej przygotować się do zmian zachodzących w otoczeniu, podejmować bardziej świadome decyzje inwestycyjne oraz skuteczniej realizować cele zrównoważonego rozwoju.

3.1.3. Zarządzanie ryzykiem klimatycznym w przedsiębiorstwie turystycznym

Skuteczne zarządzanie zmianą klimatu wymaga systematycznego podejścia obejmującego identyfikację zagrożeń, ocenę ich wpływu na działalność przedsiębiorstwa oraz planowanie działań ograniczających ryzyko. Proces ten powinien być integralnym elementem systemu zarządzania przedsiębiorstwem turystycznym i obejmować zarówno działania operacyjne, jak i strategiczne.

Pierwszym etapem jest identyfikacja obszarów działalności najbardziej narażonych na skutki zmian klimatu. W hotelach mogą to być systemy ogrzewania, klimatyzacji i przygotowania ciepłej wody użytkowej, w restauracjach dostępność produktów spożywczych i zużycie energii, w przedsiębiorstwach transportu turystycznego koszty paliw oraz emisje gazów cieplarnianych, natomiast w obiektach rekreacyjnych odporność infrastruktury na ekstremalne zjawiska pogodowe.

Kolejnym etapem jest planowanie działań zmniejszających wpływ zmian klimatu na funkcjonowanie przedsiębiorstwa. Mogą one obejmować modernizację infrastruktury, poprawę efektywności energetycznej budynków, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, racjonalne gospodarowanie wodą, ograniczanie emisji gazów cieplarnianych oraz rozwój usług odpowiadających zasadom zrównoważonej turystyki. Istotnym elementem zarządzania

[23] Task Force on Climate-related Financial Disclosures. (2017). dz. cyt. ss. 6-8.

jest również edukacja pracowników oraz budowanie świadomości ekologicznej klientów.

Podejmowane działania powinny być systematycznie monitorowane i oceniane z wykorzystaniem odpowiednich wskaźników. Pozwala to przedsiębiorstwu ocenić skuteczność realizowanych działań, planować kolejne inwestycje oraz doskonalić proces zarządzania środowiskowego[24].

3.1.4. Raportowanie zgodnie z ESRS E1

Standard ESRS E1 określa zakres informacji, jakie przedsiębiorstwa powinny ujawniać w odniesieniu do zarządzania zmianą klimatu. Raportowanie obejmuje opis polityki klimatycznej przedsiębiorstwa, identyfikację ryzyk i szans klimatycznych, cele środowiskowe, działania podejmowane w celu ograniczania wpływu na klimat oraz ocenę osiąganych rezultatów[25].

W przypadku przedsiębiorstw turystycznych raport powinien przedstawiać informacje dotyczące sposobu zarządzania aspektami klimatycznymi, działań związanych z poprawą efektywności energetycznej, ograniczaniem emisji gazów cieplarnianych, wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii oraz inwestycji zwiększających odporność infrastruktury na skutki zmian klimatu. Zakres ujawnianych danych powinien odpowiadać charakterowi prowadzonej działalności oraz wynikom analizy istotności[26].

Istotnym elementem raportowania jest również przedstawienie mierzalnych wskaźników pozwalających ocenić skuteczność podejmowanych działań. Mogą one dotyczyć między innymi zużycia energii, emisji gazów cieplarnianych, udziału energii ze źródeł odnawialnych czy realizacji przyjętych celów środowiskowych[27].

---

[24] Por.: International Organization for Standardization. (2026). *ISO 14001:2026 Environmental management systems — Requirements with guidance for use* (4th ed.). International Organization for Standardization; Szejniuk, A. Anisiewicz, U. Życzkowski, A. (2024). dz. cyt. ss. 18-20, 44-46.

[25] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E1 *Zmiana klimatu*, E1-1–E1-9.

[26] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS 1 oraz ESRS E1, IRO-1, SBM-3, E1-1–E1-4.

[27] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E1, E1-5–E1-8.

Raportowanie zgodne z ESRS E1 stanowi nie tylko realizację obowiązków wynikających z przepisów prawa, ale również narzędzie wspierające zarządzanie przedsiębiorstwem turystycznym. Umożliwia ocenę skuteczności podejmowanych działań, zwiększa przejrzystość działalności oraz wzmacnia zaufanie klientów, partnerów biznesowych i inwestorów. Dzięki temu przedsiębiorstwa mogą skuteczniej budować swoją konkurencyjność oraz rozwijać działalność zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju[28].

3.2. Emisje gazów cieplarnianych

Emisje gazów cieplarnianych należą do najważniejszych wskaźników środowiskowych wykorzystywanych w ocenie wpływu przedsiębiorstw na klimat i stanowią jeden z podstawowych obszarów ujawnień wymaganych przez standard ESRS E1 – Zmiana klimatu. W sektorze turystycznym monitorowanie i ograniczanie emisji ma szczególne znaczenie, ponieważ działalność hoteli, restauracji, przedsiębiorstw transportowych, biur podróży oraz obiektów rekreacyjnych wiąże się z wykorzystaniem energii, paliw oraz rozbudowanej infrastruktury. Skuteczne zarządzanie emisjami gazów cieplarnianych wymaga identyfikacji ich źródeł, wdrażania działań redukcyjnych oraz systematycznego raportowania wyników zgodnie z wymaganiami Europejskich Standardów Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju.

3.2.1. Emisje gazów cieplarnianych w działalności przedsiębiorstw turystycznych

Emisje gazów cieplarnianych należą do najważniejszych aspektów środowiskowych uwzględnianych w raportowaniu ESG oraz Europejskich Standardach Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju. Ich monitorowanie umożliwia ocenę wpływu przedsiębiorstwa na klimat oraz stanowi podstawę planowania działań zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania

[28] Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. (2025). Dz.U. z 2025 r. poz. 120 (tekst jednolity, ze zm.), art. 63r–63zg; Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS 2 oraz ESRS E1; Szejniuk, A. Anisiewicz, U. Życzkowski, A. (2024). dz. cyt. ss. 35-36, 50-51.

na środowisko. W sektorze turystycznym zagadnienie to ma szczególne znaczenie, ponieważ działalność przedsiębiorstw wiąże się z intensywnym wykorzystaniem energii, transportem osób oraz funkcjonowaniem rozbudowanej infrastruktury noclegowej, gastronomicznej i rekreacyjnej[29].

Źródła emisji gazów cieplarnianych różnią się w zależności od rodzaju prowadzonej działalności. W hotelach największy udział mają systemy ogrzewania, klimatyzacji, przygotowania ciepłej wody użytkowej oraz zużycie energii elektrycznej. W restauracjach emisje związane są przede wszystkim z funkcjonowaniem urządzeń kuchennych i chłodniczych oraz transportem produktów spożywczych. Przedsiębiorstwa transportu turystycznego generują emisje głównie poprzez zużycie paliw, natomiast biura podróży wpływają na wielkość emisji przede wszystkim poprzez wybór partnerów świadczących usługi transportowe, noclegowe i rekreacyjne. W przypadku obiektów rekreacyjnych i centrów konferencyjnych istotnym źródłem emisji jest eksploatacja budynków oraz urządzeń technicznych[30].

Współczesne przedsiębiorstwa turystyczne coraz częściej traktują monitorowanie emisji jako element odpowiedzialnego zarządzania. Dane dotyczące emisji gazów cieplarnianych pozwalają identyfikować obszary wymagające poprawy, planować inwestycje środowiskowe oraz oceniać skuteczność podejmowanych działań. Stanowią również ważne źródło informacji dla klientów, inwestorów, instytucji finansowych oraz partnerów biznesowych zainteresowanych współpracą z przedsiębiorstwami prowadzącymi działalność zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju[31].

---

[29] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E1 *Zmiana klimatu*, E1-5–E1-8; OECD. (2024). dz. cyt. ss. 34-35.

[30] World Resources Institute, & World Business Council for Sustainable Development. (2004). *The greenhouse gas protocol: A corporate accounting and reporting standard* (wyd. popr.). World Resources Institute, rozdział 4-5; Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E1, E1-6.

[31] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E1, E1-5–E1-8; Szejniuk, A., Anisiewicz, U., Życzkowski, A. (2024). dz. cyt. ss. 44-46.

3.2.2. Zakres emisji gazów cieplarnianych

Raportowanie emisji gazów cieplarnianych opiera się na podziale na trzy zakresy: Scope 1, Scope 2 oraz Scope 3. Klasyfikacja ta umożliwia kompleksową ocenę wpływu przedsiębiorstwa na klimat oraz identyfikację głównych źródeł emisji związanych z prowadzoną działalnością.

Scope 1 obejmuje emisje bezpośrednie powstające ze źródeł pozostających pod kontrolą przedsiębiorstwa. W sektorze turystycznym będą to między innymi emisje związane ze spalaniem gazu lub oleju opałowego w hotelowych kotłowniach, użytkowaniem własnych pojazdów służbowych lub autobusów turystycznych oraz eksploatacją urządzeń wykorzystujących paliwa kopalne[32].

Scope 2 obejmuje emisje pośrednie wynikające z zakupu energii elektrycznej, ciepła lub chłodu wykorzystywanych w działalności przedsiębiorstwa. W hotelach, restauracjach, obiektach SPA oraz centrach konferencyjnych zakres ten ma szczególne znaczenie ze względu na wysokie zapotrzebowanie na energię niezbędną do zapewnienia odpowiedniego standardu świadczonych usług[33].

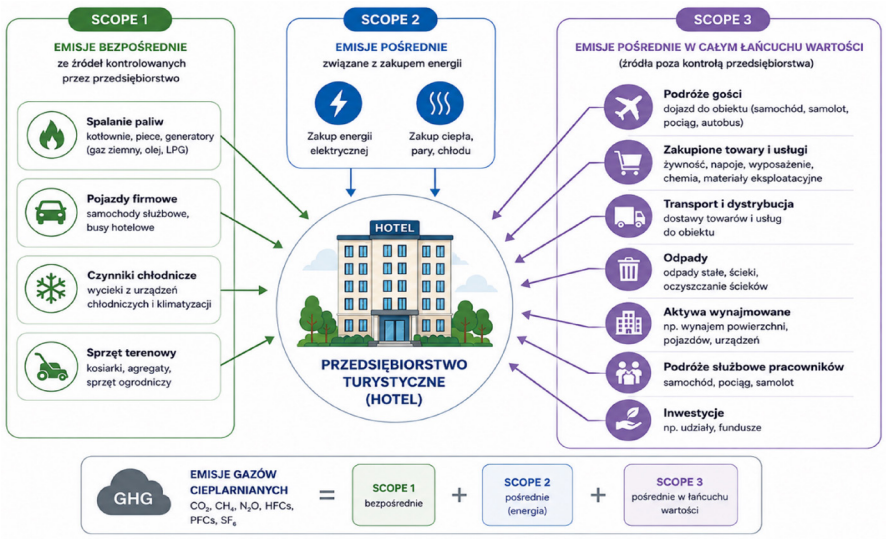
Scope 3 obejmuje pozostałe emisje pośrednie powstające w całym łańcuchu wartości. W przedsiębiorstwach turystycznych mogą one wynikać z transportu klientów, podróży służbowych pracowników, zakupu żywności i innych produktów, usług pralniczych, gospodarowania odpadami czy działalności podwykonawców świadczących usługi na rzecz przedsiębiorstwa. W wielu przypadkach właśnie emisje Scope 3 stanowią największą część całkowitego śladu węglowego przedsiębiorstwa turystycznego[34].

[32] World Resources Institute, & World Business Council for Sustainable Development. (2004). dz. cyt. ss. 25-27, Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E1, E1-6.

[33] World Resources Institute, & World Business Council for Sustainable Development. (2004). dz. cyt. ss. 27-28; Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E1, E1-6.

[34] World Resources Institute, & World Business Council for Sustainable Development. (2004). dz. cyt. ss. 28-31, Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E1, E1-6.

Rysunek 2. Źródła emisji Scope 1, Scope 2 i Scope 3 w przedsiębiorstwie turystycznym (przykład: hotel)

Źródło: *opracowanie własne na podstawie literatury*[35].

Zakres raportowanych danych powinien być dostosowany do charakteru prowadzonej działalności oraz wyników analizy istotności. Oznacza to konieczność identyfikacji tych źródeł emisji, które mają największy wpływ na środowisko oraz są najistotniejsze z punktu widzenia interesariuszy.

[35] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772; zob. m.in.: World Resources Institute, & World Business Council for Sustainable Development. (2004). dz. cyt.; Szejniuk, A., Anisiewicz, U., Życzkowski, A. (2024). dz. cyt.

3.2.3. Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych

Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych stanowi jeden z podstawowych celów zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwach turystycznych. Podejmowane działania powinny koncentrować się zarówno na poprawie efektywności wykorzystania zasobów, jak i na stopniowym zmniejszaniu zależności od paliw kopalnych[36].

W hotelach i pensjonatach działania redukcyjne obejmują przede wszystkim modernizację systemów ogrzewania i klimatyzacji, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, poprawę izolacyjności budynków oraz stosowanie energooszczędnego oświetlenia i wyposażenia. W restauracjach istotne znaczenie mają energooszczędne urządzenia gastronomiczne, ograniczanie marnowania żywności oraz współpraca z lokalnymi dostawcami, pozwalająca ograniczyć emisje związane z transportem produktów[37].

Przedsiębiorstwa transportu turystycznego mogą ograniczać emisje poprzez modernizację floty, wykorzystanie pojazdów niskoemisyjnych, optymalizację tras przejazdu oraz szkolenia kierowców w zakresie ekonomicznej jazdy. Z kolei biura podróży mogą wspierać ograniczanie emisji poprzez współpracę z partnerami realizującymi działania środowiskowe oraz promowanie ofert uwzględniających zasady zrównoważonej turystyki[38].

Wdrażanie działań redukcyjnych powinno być procesem długofalowym, opartym na wyznaczaniu celów, monitorowaniu osiąganych rezultatów oraz systematycznym doskonaleniu stosowanych rozwiązań. Dzięki temu przedsiębiorstwa turystyczne mogą jednocześnie ograniczać wpływ na środowisko, zmniejszać koszty funkcjonowania oraz wzmacniać swoją pozycję konkurencyjną.

---

[36] Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E1 *Zmiana klimatu*, E1-1–E1-4; Task Force on Climate-related Financial Disclosures. (2017). ss. 6–8

[37] Zob.: International Organization for Standardization. (2026). dz. cyt. rozdz. 6 i 8; Szejniuk, A., Anisiewicz, U., Życzkowski, A. (2024). s. 21–22.

[38] Task Force on Climate-related Financial Disclosures. (2017). dz. cyt. ss. 6–8; OECD. (2024). dz. cyt. s. 33–35.

3.2.4. Raportowanie emisji gazów cieplarnianych zgodnie z ESRS E1

Standard ESRS E1 wymaga ujawniania informacji dotyczących emisji gazów cieplarnianych oraz działań podejmowanych w celu ich ograniczania. Raport powinien przedstawiać dane umożliwiające ocenę wpływu przedsiębiorstwa na klimat, realizowanych celów środowiskowych oraz skuteczności wdrażanych działań[39].

W przedsiębiorstwach turystycznych raportowanie obejmuje przede wszystkim informacje dotyczące wielkości emisji w poszczególnych zakresach, metod ich monitorowania, realizowanych inwestycji środowiskowych oraz działań zmierzających do ograniczenia śladu węglowego. Istotne znaczenie ma również przedstawienie planów dotyczących dalszej redukcji emisji oraz sposobu zarządzania ryzykiem klimatycznym[40].

Do najczęściej wykorzystywanych wskaźników należą całkowita emisja gazów cieplarnianych, emisje w zakresie Scope 1, Scope 2 i Scope 3, intensywność emisji w odniesieniu do skali działalności przedsiębiorstwa oraz stopień realizacji celów redukcyjnych. Analiza tych danych umożliwia ocenę postępów osiąganych przez przedsiębiorstwo oraz porównanie wyników w kolejnych okresach sprawozdawczych[41].

[39] Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E1 *Zmiana klimatu*, E1-5–E1-9.

[40] Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E1, IRO-1, E1-1–E1-9; World Resources Institute, & World Business Council for Sustainable Development. (2004). dz. cyt. rozdz. 4–5.

[41] World Resources Institute, & World Business Council for Sustainable Development. (2004). dz. cyt. rozdz. 4–5; Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E1, E1-6–E1-8.

Tabela 3. Przykładowe wskaźniki emisji gazów cieplarnianych raportowane zgodnie z ESRS E1

Wskaźnik	Zakres	Jednostka	Przykład w przedsiębiorstwie turystycznym
Emisje Scope 1	Emisje bezpośrednie ze źródeł będących pod kontrolą przedsiębiorstwa	t CO_2e/rok	Emisje z kotłowni gazowej hotelu, pojazdów służbowych, autobusów turystycznych
Emisje Scope 2	Emisje pośrednie związane z zakupem energii elektrycznej, ciepła lub chłodu	t CO_2e/rok	Emisje wynikające z zakupu energii elektrycznej wykorzystywanej w hotelu, restauracji lub centrum SPA
Emisje Scope 3	Pozostałe emisje pośrednie w całym łańcuchu wartości	t CO_2e/rok	Transport gości, podróże służbowe pracowników, zakup żywności, usługi pralnicze, odpady
Całkowita emisja gazów cieplarnianych	Łączna emisja Scope 1–3	t CO_2e/rok	Łączny ślad węglowy przedsiębiorstwa turystycznego
Intensywność emisji	Emisja w odniesieniu do skali działalności	kg CO_2e/nocleg, kg CO_2e/gościa, kg CO_2e/pasażera	Hotel – emisja na udzielony nocleg; restauracja – emisja na obsłużonego gościa; przewoźnik – emisja na pasażera
Cel redukcji emisji	Planowana redukcja emisji w określonym czasie	% lub t CO_2e	Redukcja emisji o 30% do 2030 r. względem roku bazowego 2024
Udział energii odnawialnej wpływający na emisje	Wykorzystanie energii z OZE ograniczające emisję	%	Udział energii elektrycznej pochodzącej z instalacji fotowoltaicznej lub zakupu zielonej energii

Źródło: *opracowanie własne na podstawie literatury.*[42]

Raportowanie emisji gazów cieplarnianych nie powinno być postrzegane wyłącznie jako obowiązek wynikający z przepisów prawa. Dla przedsiębiorstw turystycznych stanowi ono narzędzie wspierające zarządzanie środowiskowe, umożliwiające podejmowanie świadomych decyzji inwestycyjnych, budowanie wiarygodności wobec klientów i partnerów biznesowych oraz wzmacnianie pozycji konkurencyjnej na rynku usług turystycznych.

[42] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772; zob. m.in.: Szejniuk, A. Anisiewicz, U. Życzkowski, A. (2024). dz. cyt.

3.3. Zużycie energii i jej źródła

Efektywne gospodarowanie energią należy do podstawowych elementów zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwach sektora turystycznego i stanowi jeden z kluczowych obszarów ujawnień wymaganych przez standard ESRS E1 – Zmiana klimatu. Ze względu na energochłonność obiektów noclegowych, gastronomicznych, rekreacyjnych oraz transportu turystycznego sposób wykorzystania energii wpływa zarówno na koszty działalności, jak i poziom emisji gazów cieplarnianych oraz oddziaływanie przedsiębiorstwa na środowisko. Wdrażanie działań poprawiających efektywność energetyczną, zwiększanie udziału odnawialnych źródeł energii oraz systematyczne monitorowanie i raportowanie zużycia energii stanowią obecnie istotny element zrównoważonego zarządzania przedsiębiorstwem turystycznym.

3.3.1. Znaczenie energii w działalności przedsiębiorstw turystycznych

Energia stanowi jeden z podstawowych zasobów wykorzystywanych w działalności przedsiębiorstw sektora turystycznego. Jest niezbędna do funkcjonowania obiektów noclegowych, lokali gastronomicznych, obiektów rekreacyjnych, centrów konferencyjnych oraz przedsiębiorstw świadczących usługi transportowe. Od sposobu gospodarowania energią zależą nie tylko koszty prowadzenia działalności, lecz również poziom oddziaływania przedsiębiorstwa na środowisko oraz wielkość emisji gazów cieplarnianych[43].

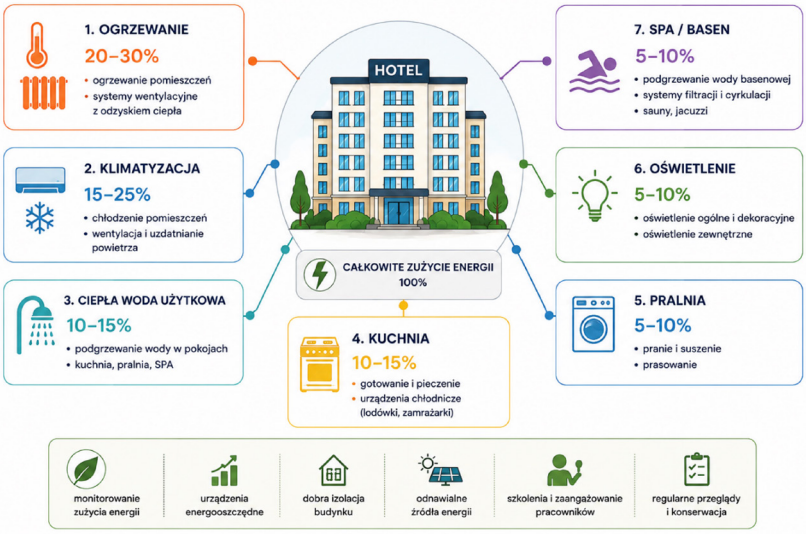
W hotelach i pensjonatach energia wykorzystywana jest przede wszystkim do ogrzewania i klimatyzacji pomieszczeń, przygotowania ciepłej wody użytkowej, oświetlenia oraz zasilania urządzeń technicznych. W restauracjach największe zużycie energii związane jest z funkcjonowaniem urządzeń kuchennych, chłodniczych i wentylacyjnych. Obiekty SPA, centra wellness oraz baseny charakteryzują się wysokim zapotrzebowaniem na energię niezbędną do ogrzewania wody, utrzymania odpowiednich parametrów powietrza oraz zasilania urządzeń rekreacyjnych. W przedsiębiorstwach

[43] Por.: Polski Komitet Normalizacyjny. (2020). *PN-EN ISO 50001:2018-09 Systemy zarządzania energią – Wymagania i wytyczne dotyczące stosowania*. Polski Komitet Normalizacyjny.

transportu turystycznego dominującym nośnikiem energii pozostają paliwa wykorzystywane do napędu pojazdów[44].

Rosnące ceny energii, wymagania wynikające z polityki klimatycznej Unii Europejskiej oraz oczekiwania klientów powodują, że racjonalne gospodarowanie energią staje się jednym z kluczowych elementów zarządzania przedsiębiorstwem turystycznym. Ograniczanie zużycia energii pozwala jednocześnie zmniejszać koszty działalności, ograniczać emisję gazów cieplarnianych oraz zwiększać konkurencyjność przedsiębiorstwa (Polski Komitet Normalizacyjny, 2020, rozdz. 4–10; Szejniuk, Anisiewicz, & Życzkowski, 2024, s. 21–22)[45].

Rysunek 3. Obszary największego zużycia energii w hotelu

Źródło: *opracowanie własne na podstawie literatura.*[46]

[44] Por.: Polski Komitet Normalizacyjny. (2020). dz. cyt. rozdz. 6–8; International Organization for Standardization. (2026). dz. cyt. rozdz. 8).

[45] Polski Komitet Normalizacyjny. (2020). dz. cyt. rozdz. 4–10; Szejniuk, A., Anisiewicz, U., Życzkowski, A. (2024). dz. cyt. s. 21–22.

[46] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772; zob. m.in.: Polski Komitet Normalizacyjny. (2020). dz. cyt.

Znaczenie zagadnień energetycznych zostało uwzględnione w standardzie ESRS E1 – Zmiana klimatu, który zobowiązuje przedsiębiorstwa do ujawniania informacji dotyczących zużycia energii, udziału energii ze źródeł odnawialnych oraz działań podejmowanych na rzecz poprawy efektywności energetycznej.

3.3.2. *Efektywność energetyczna i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii*

Efektywność energetyczna oznacza racjonalne wykorzystanie energii przy zachowaniu odpowiedniej jakości świadczonych usług. W przedsiębiorstwach turystycznych działania w tym zakresie mają szczególne znaczenie, ponieważ pozwalają jednocześnie ograniczać koszty funkcjonowania oraz zmniejszać wpływ działalności na środowisko[47].

Do najczęściej stosowanych rozwiązań należą modernizacja systemów ogrzewania i klimatyzacji, wymiana oświetlenia na energooszczędne technologie LED, poprawa izolacyjności budynków, instalacja automatycznych systemów zarządzania energią oraz zakup urządzeń o wysokiej klasie efektywności energetycznej. W hotelach coraz częściej wykorzystywane są systemy sterujące temperaturą w pokojach, czujniki obecności oraz rozwiązania umożliwiające monitorowanie zużycia energii w czasie rzeczywistym. Restauracje inwestują w nowoczesne urządzenia gastronomiczne o niższym zużyciu energii, natomiast obiekty rekreacyjne modernizują instalacje basenowe, wentylacyjne i oświetleniowe[48].

Coraz większego znaczenia nabiera również wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Przedsiębiorstwa turystyczne inwestują w instalacje fotowoltaiczne, pompy ciepła, kolektory słoneczne oraz zakup energii elektrycznej pochodzącej z odnawialnych źródeł. Rozwiązania te pozwalają ograniczyć

[47] Polski Komitet Normalizacyjny. (2020). dz. cyt. rozdz. 3–6; International Organization for Standardization. (2026). dz. cyt. rozdz. 6.

[48] Polski Komitet Normalizacyjny. (2020). dz. cyt. rozdz. 6–8; Szejniuk, A., Anisiewicz, U., Życzkowski, A. (2024). dz. cyt. s. 21–22.

zużycie paliw kopalnych, zmniejszyć emisję gazów cieplarnianych oraz zwiększyć bezpieczeństwo energetyczne przedsiębiorstwa[49].

Podejmowane działania powinny być elementem długoterminowej strategii zarządzania energią, uwzględniającej zarówno aspekty środowiskowe, jak i ekonomiczne. Inwestycje w efektywność energetyczną coraz częściej stają się czynnikiem decydującym o konkurencyjności przedsiębiorstw turystycznych oraz ich zdolności do funkcjonowania w warunkach rosnących kosztów energii[50].

3.3.3. Zarządzanie energią w przedsiębiorstwie turystycznym

Skuteczne zarządzanie energią wymaga systematycznego monitorowania jej zużycia oraz identyfikacji procesów charakteryzujących się największym zapotrzebowaniem energetycznym. Pozwala to określić obszary wymagające modernizacji oraz planować działania prowadzące do poprawy efektywności energetycznej[51].

Pierwszym etapem jest analiza struktury zużycia energii w poszczególnych obszarach działalności przedsiębiorstwa. W hotelach obejmuje ona przede wszystkim ogrzewanie, klimatyzację, przygotowanie ciepłej wody użytkowej, pralnie oraz oświetlenie. W restauracjach analizowane są urządzenia gastronomiczne i chłodnicze, natomiast w obiektach SPA i rekreacyjnych szczególne znaczenie mają instalacje basenowe, sauny oraz systemy wentylacji[52].

Na podstawie wyników analizy przedsiębiorstwo może określić cele dotyczące ograniczenia zużycia energii oraz zaplanować działania modernizacyjne. Obejmują one między innymi wymianę urządzeń na bardziej energooszczędne,

[49] Task Force on Climate-related Financial Disclosures. (2017). dz. cyt. ss. 6–7; Polski Komitet Normalizacyjny, 2020, rozdz. 6–8).

[50] (International Organization for Standardization, 2026, rozdz. 6, 9–10; Polski Komitet Normalizacyjny. (2020). dz. cyt. rozdz. 9–10; Szejniuk, A., Anisiewicz, U., Życzkowski, A. (2024). dz. cyt. s. 44–46).

[51] Polski Komitet Normalizacyjny. (2020). dz. cyt. rozdz. 6–10; Szejniuk, A., Anisiewicz, U., Życzkowski, A. (2024). dz. cyt. s. 21–22.

[52] Polski Komitet Normalizacyjny. (2020). dz. cyt. rozdz. 6–8.

optymalizację parametrów pracy instalacji, modernizację budynków oraz zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych[53].

Istotnym elementem zarządzania energią jest również monitorowanie efektów podejmowanych działań. Regularna analiza danych pozwala ocenić skuteczność realizowanych inwestycji, identyfikować nowe możliwości poprawy efektywności energetycznej oraz doskonalić system zarządzania środowiskowego przedsiębiorstwa[54].

3.3.4. Raportowanie zużycia energii zgodnie z ESRS E1

Standard ESRS E1 wymaga ujawniania informacji dotyczących sposobu gospodarowania energią oraz działań podejmowanych na rzecz poprawy efektywności energetycznej. Raport powinien przedstawiać dane dotyczące całkowitego zużycia energii, struktury wykorzystywanych nośników energii, udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz działań prowadzących do ograniczenia zużycia energii i emisji gazów cieplarnianych[55].

W przedsiębiorstwach turystycznych raportowanie powinno uwzględniać charakter prowadzonej działalności oraz specyfikę poszczególnych obiektów. Hotele mogą prezentować dane dotyczące zużycia energii przypadającego na liczbę wynajętych pokoi lub udzielonych noclegów, restauracje w odniesieniu do liczby obsłużonych gości, natomiast przedsiębiorstwa transportowe mogą analizować zużycie paliwa oraz energii w przeliczeniu na liczbę przewiezionych pasażerów lub przejechanych kilometrów. Takie podejście umożliwia bardziej obiektywną ocenę efektywności wykorzystania energii oraz porównywanie wyników w kolejnych okresach sprawozdawczych[56].

---

[53] Polski Komitet Normalizacyjny. (2020). dz. cyt. rozdz. 6–8; International Organization for Standardization. (2026). dz. cyt. pkt 6.2, 8.1.

[54] Polski Komitet Normalizacyjny. (2020). dz. cyt. rozdz. 6–8; International Organization for Standardization. (2026). dz. cyt. pkt 6.2, 8.1.

[55] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E1, E1-5–E1-8.

[56] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS 1; ESRS E1; World Resources Institute, & World Business Council for Sustainable Development. (2004). dz. cyt. rozdz. 5.

Do najczęściej wykorzystywanych wskaźników należą całkowite zużycie energii, udział energii ze źródeł odnawialnych, intensywność zużycia energii oraz stopień realizacji celów dotyczących poprawy efektywności energetycznej. Analiza tych danych umożliwia ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz planowanie kolejnych inwestycji środowiskowych[57].

Raportowanie informacji dotyczących zużycia energii nie powinno być traktowane wyłącznie jako obowiązek wynikający z przepisów prawa. Dla przedsiębiorstw turystycznych stanowi ono narzędzie wspierające zarządzanie kosztami, planowanie inwestycji oraz budowanie wizerunku organizacji prowadzącej działalność zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Dzięki systematycznemu monitorowaniu i analizie danych przedsiębiorstwa mogą zwiększać efektywność wykorzystania energii, ograniczać wpływ na środowisko oraz wzmacniać swoją pozycję konkurencyjną na rynku usług turystycznych.

3.4. Zużycie wody i zarządzanie zasobami wodnymi

Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi stanowi jeden z kluczowych elementów zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwach sektora turystycznego oraz istotny obszar ujawnień wymaganych przez standard ESRS E3 – Zasoby wodne i morskie. Wysokie zapotrzebowanie na wodę w hotelarstwie, gastronomii, obiektach rekreacyjnych i wellness sprawia, że sposób jej wykorzystania wpływa zarówno na koszty prowadzenia działalności, jak i na oddziaływanie przedsiębiorstwa na lokalne zasoby wodne. Skuteczne zarządzanie wodą wymaga monitorowania jej zużycia, wdrażania rozwiązań zwiększających efektywność wykorzystania zasobów oraz systematycznego raportowania działań i osiąganych efektów zgodnie z wymaganiami Europejskich Standardów Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju.

[57] Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E1, E1-5–E1-8; Polski Komitet Normalizacyjny. (2020). dz. cyt. rozdz. 9–10.

3.4.1. Znaczenie zasobów wodnych w działalności przedsiębiorstw turystycznych

Woda należy do podstawowych zasobów warunkujących funkcjonowanie przedsiębiorstw sektora turystycznego. Jest wykorzystywana zarówno do świadczenia usług noclegowych i gastronomicznych, jak również do utrzymania infrastruktury rekreacyjnej, terenów zielonych oraz zapewnienia odpowiednich standardów higieny i bezpieczeństwa. Sposób gospodarowania wodą wpływa nie tylko na koszty prowadzenia działalności, ale również na oddziaływanie przedsiębiorstwa na środowisko naturalne[58].

Zapotrzebowanie na wodę różni się w zależności od rodzaju prowadzonej działalności. W hotelach i pensjonatach największe zużycie związane jest z przygotowaniem ciepłej wody użytkowej, funkcjonowaniem łazienek, pralni oraz utrzymaniem czystości obiektów. Restauracje wykorzystują wodę przede wszystkim podczas przygotowywania posiłków, mycia naczyń oraz utrzymania standardów sanitarnych. W obiektach SPA, centrach wellness, basenach i parkach wodnych znaczne ilości wody są niezbędne do funkcjonowania urządzeń rekreacyjnych. W gospodarstwach agroturystycznych oraz obiektach posiadających rozległe tereny zielone dodatkowe zużycie wiąże się z nawadnianiem roślin i utrzymaniem otoczenia.

Zmiany klimatu oraz coraz częściej występujące okresy suszy powodują, że racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi staje się jednym z istotnych elementów zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwach turystycznych. Ograniczanie zużycia wody pozwala nie tylko zmniejszać koszty działalności, lecz również ograniczać presję na lokalne zasoby wodne oraz zwiększać odporność przedsiębiorstwa na skutki zmian klimatu[59].

Zagadnienia związane z gospodarowaniem zasobami wodnymi zostały uwzględnione w standardzie ESRS E3 – Zasoby wodne i morskie, który wymaga identyfikacji wpływu działalności przedsiębiorstwa na zasoby wodne

[58] International Organization for Standardization. (2019). dz. cyt. rozdz. 4–6; Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E3.

[59] Por.: International Organization for Standardization. (2019). dz. cyt. rozdz. 4–6; United Nations Environment Programme. (2024). dz. cyt.; Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E3.

oraz ujawniania informacji dotyczących sposobu zarządzania wodą i działań podejmowanych w celu ograniczenia jej zużycia.

3.4.2. Racjonalne gospodarowanie wodą w przedsiębiorstwach turystycznych

Efektywne gospodarowanie wodą polega na ograniczaniu jej zużycia przy jednoczesnym zachowaniu jakości świadczonych usług oraz wymagań sanitarnych. W przedsiębiorstwach turystycznych działania w tym zakresie obejmują zarówno rozwiązania organizacyjne, jak i inwestycje techniczne.

Do najczęściej stosowanych rozwiązań należą montaż armatury ograniczającej przepływ wody, instalacja bezdotykowych baterii, wykorzystanie spłuczek o zmniejszonym zużyciu wody, systematyczna kontrola szczelności instalacji oraz monitoring zużycia wody. W hotelach coraz częściej stosowane są programy zachęcające gości do ograniczania częstotliwości wymiany ręczników i pościeli, co pozwala zmniejszyć zużycie wody oraz energii wykorzystywanej podczas prania.

Istotnym kierunkiem działań jest również wykorzystanie nowoczesnych technologii umożliwiających odzysk i ponowne wykorzystanie wody. W niektórych obiektach stosowane są systemy wykorzystujące wodę deszczową do podlewania terenów zielonych lub rozwiązania pozwalające na ponowne wykorzystanie tzw. wody szarej do celów technicznych. Coraz większe znaczenie ma także dobór roślin niewymagających intensywnego nawadniania oraz stosowanie nowoczesnych systemów automatycznego podlewania.

Rysunek 4. Obieg wody w przedsiębiorstwie turystycznym

Źródło: *opracowanie własne na podstawie literatury*[60].

Racjonalne gospodarowanie wodą przynosi przedsiębiorstwom turystycznym wymierne korzyści ekonomiczne, ogranicza ryzyko związane z niedoborami wody oraz wzmacnia wizerunek organizacji prowadzącej działalność zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

3.4.3. Zarządzanie zasobami wodnymi w przedsiębiorstwie turystycznym

Skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi wymaga systematycznego monitorowania zużycia oraz identyfikacji obszarów charakteryzujących się największym zapotrzebowaniem na wodę. Analiza danych pozwala określić

[60] Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772; zob. m.in.: International Organization for Standardization. (2019). dz. cyt.; OECD. (2024). dz. cyt.; Szejniuk, A., Anisiewicz, U., Życzkowski, A. (2024). dz. cyt.

możliwości ograniczenia zużycia oraz zaplanować działania zwiększające efektywność gospodarowania zasobami wodnymi[61].

Pierwszym etapem jest rozpoznanie procesów odpowiadających za największe zużycie wody. W hotelach obejmuje to przede wszystkim łazienki, pralnie oraz przygotowanie ciepłej wody użytkowej. W restauracjach analizowane jest zużycie wody podczas przygotowywania posiłków i utrzymania czystości, natomiast w obiektach SPA oraz rekreacyjnych szczególnej uwagi wymagają baseny, sauny i instalacje techniczne. W gospodarstwach agroturystycznych istotnym obszarem jest również nawadnianie terenów zielonych[62].

Na podstawie uzyskanych informacji przedsiębiorstwo może określić cele dotyczące ograniczenia zużycia wody oraz wdrażać działania prowadzące do ich realizacji. Obejmują one modernizację instalacji wodnych, eliminację strat wynikających z nieszczelności, wykorzystanie urządzeń ograniczających zużycie wody oraz prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do pracowników i klientów[63].

Regularne monitorowanie zużycia wody umożliwia ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz identyfikację nowych możliwości poprawy efektywności gospodarowania zasobami wodnymi. Stanowi również podstawę planowania inwestycji oraz doskonalenia systemu zarządzania środowiskowego.

3.4.4. Raportowanie zużycia wody zgodnie z ESRS E3

Standard ESRS E3 wymaga ujawniania informacji dotyczących wpływu przedsiębiorstwa na zasoby wodne oraz sposobu zarządzania ich wykorzystaniem. Raport powinien przedstawiać dane dotyczące zużycia wody, działań podejmowanych na rzecz jej oszczędzania, identyfikacji ryzyk związanych z dostępnością zasobów wodnych oraz efektów wdrażanych rozwiązań[64].

---

[61] International Organization for Standardization. (2019). dz. cyt. rozdz. 6–9.

[62] International Organization for Standardization. (2019). dz. cyt. rozdz. 6–8.

[63] International Organization for Standardization. (2019). dz. cyt. rozdz. 6–8; Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E3.

[64] Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E3 *Water and marine resources*, E3-1–E3-5.

W przedsiębiorstwach turystycznych raportowanie powinno uwzględniać specyfikę prowadzonej działalności. Hotele mogą prezentować zużycie wody w przeliczeniu na liczbę udzielonych noclegów, restauracje w odniesieniu do liczby obsłużonych gości, natomiast obiekty rekreacyjne mogą analizować zużycie wody w zależności od liczby użytkowników infrastruktury. Takie podejście umożliwia ocenę efektywności wykorzystania zasobów wodnych oraz porównywanie wyników w kolejnych okresach sprawozdawczych[65].

Do najczęściej wykorzystywanych wskaźników należą całkowite zużycie wody, intensywność zużycia w odniesieniu do skali działalności, ilość odzyskanej lub ponownie wykorzystanej wody oraz stopień realizacji celów dotyczących ograniczenia zużycia zasobów wodnych. Analiza tych danych umożliwia ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz planowanie kolejnych przedsięwzięć służących poprawie efektywności gospodarowania wodą[66].

Raportowanie zgodne z ESRS E3 wspiera przedsiębiorstwa turystyczne w odpowiedzialnym zarządzaniu zasobami wodnymi, zwiększa przejrzystość prowadzonej działalności oraz dostarcza interesariuszom informacji dotyczących zaangażowania przedsiębiorstwa w ochronę środowiska i realizację celów zrównoważonego rozwoju.

3.5. Zarządzanie odpadami

Zarządzanie odpadami stanowi jeden z podstawowych elementów środowiskowego wymiaru ESG oraz istotny obszar ujawnień wynikających ze standardu ESRS E5 – Wykorzystanie zasobów i gospodarka o obiegu zamkniętym. W przedsiębiorstwach sektora turystycznego odpowiedzialne gospodarowanie odpadami ma szczególne znaczenie ze względu na dużą liczbę odwiedzających oraz różnorodność świadczonych usług, które generują znaczne ilości odpadów komunalnych, opakowaniowych i żywnościowych. Skuteczne zarządzanie odpadami wymaga ograniczania ich powstawania, wdrażania

[65] Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS 1 oraz ESRS E3; International Organization for Standardization. (2019). dz. cyt. rozdz. 9.

[66] Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E3, E3-4–E3-5; International Organization for Standardization. (2019). dz. cyt. rozdz. 9–10.

zasad gospodarki o obiegu zamkniętym, monitorowania efektów podejmowanych działań oraz przejrzystego raportowania zgodnego z wymaganiami Europejskich Standardów Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju.

3.5.1. Znaczenie gospodarki odpadami w przedsiębiorstwach turystycznych

Powstawanie odpadów jest nieodłącznym elementem działalności przedsiębiorstw sektora turystycznego. Hotele, pensjonaty, restauracje, obiekty rekreacyjne, centra konferencyjne oraz przedsiębiorstwa świadczące usługi turystyczne każdego dnia wytwarzają znaczne ilości odpadów komunalnych, opakowaniowych, spożywczych oraz odpadów powstających w wyniku bieżącej eksploatacji obiektów. Sposób postępowania z odpadami wpływa nie tylko na stan środowiska naturalnego, lecz również na koszty funkcjonowania przedsiębiorstwa, jego wizerunek oraz zgodność z obowiązującymi przepisami prawa[67].

Rozwój turystyki wiąże się ze wzrostem liczby odwiedzających, a tym samym ze zwiększeniem ilości wytwarzanych odpadów. W obiektach noclegowych dominują odpady komunalne, opakowania po produktach higienicznych oraz tekstylia wykorzystywane podczas świadczenia usług. Restauracje i obiekty gastronomiczne generują przede wszystkim odpady żywnościowe, opakowania oraz zużyte oleje spożywcze. W centrach konferencyjnych i obiektach rekreacyjnych znaczną część odpadów stanowią opakowania jednorazowe, materiały promocyjne oraz odpady powstające podczas organizacji wydarzeń[68].

Niewłaściwe gospodarowanie odpadami może prowadzić do zanieczyszczenia środowiska, zwiększenia kosztów działalności oraz pogorszenia wizerunku przedsiębiorstwa. Z tego względu coraz większego znaczenia nabiera wdrażanie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym, której celem

[67] Por.: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rad (UE) 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Tekst mający znaczenie dla EOG). Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L 312, 3–30, United Nations Environment Programme. (2024). dz. cyt.

[68] Por.: United Nations Environment Programme. (2024). dz. cyt.

jest ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów oraz maksymalne wykorzystanie surowców poprzez ich ponowne użycie i recykling[69].

Znaczenie gospodarki odpadami zostało uwzględnione w standardzie ESRS E5 – Wykorzystanie zasobów i gospodarka o obiegu zamkniętym, który zobowiązuje przedsiębiorstwa do identyfikacji wpływu działalności na wykorzystanie zasobów oraz ujawniania informacji dotyczących powstawania odpadów, sposobu ich zagospodarowania i działań podejmowanych na rzecz ograniczania ich ilości.

3.5.2. Ograniczanie ilości odpadów i selektywna zbiórka

Podstawowym celem zarządzania odpadami w przedsiębiorstwach turystycznych jest zapobieganie ich powstawaniu oraz ograniczanie ilości odpadów kierowanych do unieszkodliwiania. Osiągnięcie tego celu wymaga odpowiedniej organizacji procesów, zaangażowania pracowników oraz współpracy z dostawcami i klientami[70].

W hotelach działania te obejmują między innymi rezygnację z jednorazowych kosmetyków na rzecz dozowników wielokrotnego użytku, ograniczanie stosowania opakowań jednorazowych, cyfryzację dokumentów oraz wydłużanie okresu użytkowania wyposażenia. Restauracje mogą ograniczać ilość odpadów poprzez racjonalne planowanie zakupów, właściwe magazynowanie żywności, ograniczanie marnowania produktów oraz stosowanie opakowań nadających się do recyklingu lub ponownego wykorzystania[71].

Istotnym elementem gospodarki odpadami jest selektywna zbiórka odpadów zgodnie z obowiązującymi przepisami. Odpowiednie oznakowanie pojemników, organizacja miejsc gromadzenia odpadów oraz szkolenie pracowników umożliwiają zwiększenie poziomu recyklingu i ograniczenie ilości odpadów trafiających na składowiska. Coraz więcej przedsiębiorstw turystycznych

[69] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE; Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E5 *Resource Use and Circular Economy*, E5-1–E5-5.

[70] Por.: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE, art. 4; Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E5, E5-1–E5-5.

[71] Por.: Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E5, E5-2–E5-5; United Nations Environment Programme. (2024). dz. cyt.

prowadzi również działania edukacyjne skierowane do gości, zachęcając ich do segregowania odpadów oraz odpowiedzialnego korzystania z zasobów.

Rysunek 5. Hierarchia postępowania z odpadami w przedsiębiorstwie turystycznym

Źródło: *opracowanie własne na podstawie literatura przedmiotu*[72].

Ograniczanie ilości odpadów przynosi przedsiębiorstwom wymierne korzyści ekonomiczne poprzez zmniejszenie kosztów zakupu materiałów, transportu odpadów oraz opłat związanych z ich zagospodarowaniem. Jednocześnie wzmacnia pozytywny wizerunek przedsiębiorstwa jako organizacji odpowiedzialnej społecznie i środowiskowo.

[72] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE; Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2464, zob. też m.in.: OECD. (2024). dz. cyt.; Szejniuk, A., Anisiewicz, U., Życzkowski, A. (2024). dz. cyt.

3.5.3. Zarządzanie gospodarką odpadami w przedsiębiorstwie turystycznym

Skuteczne zarządzanie odpadami wymaga systemowego podejścia obejmującego planowanie, monitorowanie oraz doskonalenie procesów związanych z gospodarowaniem odpadami. Punktem wyjścia jest identyfikacja rodzajów odpadów powstających w przedsiębiorstwie oraz określenie miejsc ich powstawania.

W hotelach analiza obejmuje między innymi odpady komunalne, tekstylia, opakowania oraz odpady powstające podczas prac konserwacyjnych. W restauracjach szczególną uwagę poświęca się odpadom żywnościowym, opakowaniom oraz zużytym olejom spożywczym. W obiektach rekreacyjnych i konferencyjnych monitorowane są odpady powstające podczas organizacji wydarzeń, eksploatacji infrastruktury oraz utrzymania terenów zielonych.

Na podstawie przeprowadzonej analizy przedsiębiorstwo może określić cele dotyczące ograniczenia ilości odpadów, zwiększenia poziomu recyklingu oraz poprawy efektywności wykorzystania surowców. Działania te obejmują wdrażanie procedur segregacji odpadów, współpracę z wyspecjalizowanymi podmiotami odbierającymi odpady, wybór produktów o mniejszej ilości opakowań oraz stosowanie rozwiązań zgodnych z zasadami gospodarki o obiegu zamkniętym[73].

Istotnym elementem zarządzania jest również monitorowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz ocena skuteczności podejmowanych działań. Regularna analiza danych umożliwia identyfikację obszarów wymagających poprawy oraz planowanie kolejnych działań zwiększających efektywność gospodarowania zasobami.

3.5.4. Raportowanie gospodarki odpadami zgodnie z ESRS E5

Standard ESRS E5 wymaga ujawniania informacji dotyczących wykorzystania zasobów oraz gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym danych odnoszących się do powstawania i zagospodarowania odpadów. Raport powinien przedstawiać informacje dotyczące rodzajów wytwarzanych odpadów,

[73] Zob.: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE, art. 4, 10 i 11; Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E5, E5-1–E5-5.

sposobów ich zagospodarowania, działań ograniczających ilość odpadów oraz stopnia realizacji przyjętych celów środowiskowych[74].

W przedsiębiorstwach turystycznych raportowanie powinno uwzględniać specyfikę prowadzonej działalności. Hotele mogą analizować ilość odpadów przypadającą na liczbę udzielonych noclegów, restauracje mogą odnosić ilość odpadów żywnościowych do liczby wydanych posiłków, natomiast centra konferencyjne i obiekty rekreacyjne mogą monitorować ilość odpadów powstających podczas organizowanych wydarzeń lub w przeliczeniu na liczbę odwiedzających. Takie wskaźniki umożliwiają ocenę efektywności działań podejmowanych na rzecz ograniczenia ilości odpadów oraz porównywanie wyników w kolejnych okresach sprawozdawczych.

Do najczęściej wykorzystywanych wskaźników należą całkowita masa wytwarzanych odpadów, udział odpadów poddawanych recyklingowi, ilość odpadów kierowanych do odzysku oraz stopień ograniczenia odpadów wytwarzanych w wyniku działalności przedsiębiorstwa. Analiza tych danych pozwala ocenić skuteczność wdrażanych działań oraz planować kolejne przedsięwzięcia służące poprawie efektywności gospodarowania zasobami[75].

Raportowanie zgodne z ESRS E5 wspiera przedsiębiorstwa turystyczne w realizacji zasad gospodarki o obiegu zamkniętym, zwiększa przejrzystość prowadzonej działalności oraz dostarcza interesariuszom informacji dotyczących odpowiedzialnego gospodarowania zasobami i ograniczania wpływu działalności na środowisko.

[74] Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E5 *Resource Use and Circular Economy*, E5-1–E5-6.

[75] Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E5, E5-4–E5-6; Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE, art. 11.

3.6. Polityka środowiskowa (monitorowanie działalności, bioróżnorodność)

Polityka środowiskowa stanowi zwieńczenie działań podejmowanych przez przedsiębiorstwo w zakresie ochrony środowiska oraz podstawę ich skutecznego planowania, monitorowania i raportowania. W przedsiębiorstwach sektora turystycznego obejmuje ona nie tylko zarządzanie energią, wodą, emisjami gazów cieplarnianych i odpadami, ale również ochronę bioróżnorodności oraz systematyczną ocenę wpływu działalności na środowisko naturalne. Skuteczna realizacja polityki środowiskowej wymaga wyznaczenia celów, monitorowania osiąganych rezultatów oraz ujawniania informacji zgodnie z wymaganiami Europejskich Standardów Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju, w szczególności standardów środowiskowych ESRS E1–E5.

3.6.1. Polityka środowiskowa w przedsiębiorstwach turystycznych

Polityka środowiskowa stanowi jeden z podstawowych elementów zarządzania zrównoważonym rozwojem w przedsiębiorstwach sektora turystycznego. Określa kierunki działań związanych z ochroną środowiska, racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych oraz ograniczaniem negatywnego wpływu działalności na otoczenie. Dobrze opracowana polityka środowiskowa wyznacza cele, definiuje odpowiedzialność poszczególnych komórek organizacyjnych oraz tworzy podstawy do systematycznego monitorowania efektów podejmowanych działań[76].

W sektorze turystycznym znaczenie polityki środowiskowej jest szczególnie duże, ponieważ jakość środowiska naturalnego stanowi jeden z podstawowych czynników decydujących o atrakcyjności destynacji turystycznych. Przedsiębiorstwa świadczące usługi noclegowe, gastronomiczne, rekreacyjne czy transportowe są bezpośrednio uzależnione od stanu otaczającego środowiska oraz jakości zasobów przyrodniczych. Odpowiedzialne zarządzanie środowiskowe staje się zatem nie tylko obowiązkiem wynikającym z przepisów

[76] International Organization for Standardization. (2026). dz. cyt. pkt 5.2, 5.3, 6.2, 9.1.

prawa, ale również elementem budowania przewagi konkurencyjnej i długoterminowego rozwoju przedsiębiorstwa[77].

Polityka środowiskowa powinna obejmować wszystkie istotne obszary działalności przedsiębiorstwa, w tym zarządzanie energią, wodą, odpadami, emisjami gazów cieplarnianych oraz ochronę różnorodności biologicznej. Jej realizacja wymaga zaangażowania kierownictwa, pracowników oraz partnerów biznesowych, a także uwzględnienia oczekiwań klientów coraz częściej wybierających usługi świadczone zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.[78]

Zagadnienia dotyczące polityki środowiskowej znajdują odzwierciedlenie w Europejskich Standardach Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju, przede wszystkim w standardach ESRS E1–E5, które wymagają ujawniania informacji dotyczących sposobu zarządzania aspektami środowiskowymi, realizowanych celów oraz osiąganych rezultatów.

3.6.2. Monitorowanie działalności środowiskowej

Skuteczna realizacja polityki środowiskowej wymaga systematycznego monitorowania wpływu przedsiębiorstwa na środowisko. Proces ten polega na regularnym gromadzeniu, analizowaniu i ocenie danych dotyczących najważniejszych aspektów środowiskowych oraz wykorzystywaniu uzyskanych informacji do podejmowania decyzji zarządczych.

W przedsiębiorstwach turystycznych monitorowanie obejmuje przede wszystkim zużycie energii i wody, emisję gazów cieplarnianych, ilość wytwarzanych odpadów oraz stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii. W hotelach dodatkowo analizowane są wskaźniki dotyczące zużycia zasobów w przeliczeniu na liczbę udzielonych noclegów, natomiast w restauracjach monitorowane mogą być ilość odpadów żywnościowych oraz zużycie energii i wody w odniesieniu do liczby wydanych posiłków. W przedsiębiorstwach

[77] OECD. (2024). dz. cyt. ss. 34–36.

[78] International Organization for Standardization. (2026). dz. cyt. pkt 5.1–5.3, 7.3–7.4; Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS 2; Anisiewicz, U., Wołowiec, T. (2022). *Społeczna odpowiedzialność biznesu a integracyjna wizja społeczeństwa – uwarunkowania ekonomiczne i społeczne. Journal of Modern Science, 48*(1), ss. 226–227.

transportu turystycznego szczególne znaczenie ma kontrola zużycia paliwa oraz emisji związanych z realizowanymi przewozami.

Rysunek 6. Cykl zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwie turystycznym

Źródło: *opracowanie własne na podstawie literatury*[79].

[79] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2464; zob. też m.in.: International Organization for Standardization. (2026). dz. cyt.; Szejniuk, A., Anisiewicz, U., Życzkowski, A. (2024). dz. cyt.

Coraz częściej przedsiębiorstwa wykorzystują systemy informatyczne umożliwiające bieżący monitoring zużycia mediów oraz automatyczne generowanie raportów. Pozwala to szybciej identyfikować nieprawidłowości, oceniać efektywność wdrażanych rozwiązań oraz planować kolejne działania modernizacyjne. Istotnym elementem monitorowania jest również prowadzenie okresowych audytów środowiskowych oraz przeglądów realizacji przyjętych celów.

Regularna analiza danych umożliwia ocenę skuteczności polityki środowiskowej, identyfikację nowych obszarów wymagających poprawy oraz podejmowanie działań sprzyjających ograniczeniu wpływu przedsiębiorstwa na środowisko naturalne.

3.6.3. Ochrona bioróżnorodności w sektorze turystycznym

Bioróżnorodność stanowi jeden z najcenniejszych zasobów wykorzystywanych przez sektor turystyczny. Parki narodowe, rezerwaty przyrody, obszary Natura 2000, lasy, jeziora, wybrzeża morskie oraz tereny górskie należą do najważniejszych atrakcji przyciągających turystów. Zachowanie ich walorów przyrodniczych jest warunkiem trwałego rozwoju wielu przedsiębiorstw świadczących usługi turystyczne[80].

Działalność turystyczna może wywierać negatywny wpływ na różnorodność biologiczną poprzez nadmierną presję turystyczną, degradację środowiska, zajmowanie terenów cennych przyrodniczo oraz nadmierną eksploatację zasobów naturalnych. Dlatego przedsiębiorstwa powinny uwzględniać kwestie ochrony bioróżnorodności zarówno podczas planowania inwestycji, jak i prowadzenia bieżącej działalności[81].

Do działań wspierających ochronę bioróżnorodności należą między innymi odpowiedzialne planowanie lokalizacji nowych inwestycji, ochrona terenów zielonych, ograniczanie stosowania środków chemicznych, wykorzystywanie rodzimych gatunków roślin podczas zagospodarowania otoczenia obiektów,

[80] OECD, (2024), dz. cyt. ss. 34–36; Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E4).

[81] Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E4; Florek, I., Sitek, M. (2026), dz. cyt. ss. 51–55.

ograniczanie zanieczyszczenia światłem i hałasem oraz współpraca z lokalnymi samorządami i organizacjami zajmującymi się ochroną przyrody. Coraz więcej przedsiębiorstw turystycznych prowadzi również działania edukacyjne promujące odpowiedzialne zachowania turystów oraz poszanowanie środowiska naturalnego[82].

Ochrona bioróżnorodności nie powinna być postrzegana wyłącznie jako obowiązek środowiskowy. Stanowi ona inwestycję w utrzymanie atrakcyjności regionów turystycznych, zachowanie walorów krajobrazowych oraz budowanie pozytywnego wizerunku przedsiębiorstwa jako odpowiedzialnego uczestnika rynku.

3.6.4. Raportowanie polityki środowiskowej zgodnie z ESRS

Europejskie Standardy Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju wymagają ujawniania informacji dotyczących sposobu zarządzania zagadnieniami środowiskowymi, realizowanych celów, wdrożonych polityk oraz efektów podejmowanych działań. Raport powinien przedstawiać nie tylko dane ilościowe, lecz również opisywać proces zarządzania środowiskowego oraz sposób monitorowania osiąganych rezultatów[83].

W przedsiębiorstwach turystycznych raportowanie może obejmować informacje dotyczące funkcjonowania polityki środowiskowej, wyników monitorowania zużycia energii i wody, poziomu emisji gazów cieplarnianych, gospodarki odpadami, działań na rzecz ochrony bioróżnorodności oraz współpracy z lokalnymi społecznościami w zakresie ochrony środowiska. Istotnym elementem raportu jest również przedstawienie celów środowiskowych, stopnia ich realizacji oraz działań planowanych w kolejnych okresach sprawozdawczych.

Do najczęściej wykorzystywanych wskaźników należą stopień realizacji celów środowiskowych, liczba wdrożonych działań ograniczających wpływ na środowisko, powierzchnia terenów objętych działaniami ochronnymi, udział energii ze źródeł odnawialnych, poziom recyklingu odpadów oraz wskaźniki

[82] Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E4, E4-2–E4-6.

[83] Dz.U. z 2025 r. poz. 120, art. 63r–63zg. Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS 2 oraz ESRS E1–E5

dotyczące zużycia energii i wody. Analiza tych informacji umożliwia ocenę skuteczności prowadzonej polityki środowiskowej oraz wspiera podejmowanie decyzji dotyczących dalszego rozwoju przedsiębiorstwa[84].

Warto również zasygnalizować jeszcze jedną kwestię. Coraz większe znaczenie w zarządzaniu turystyką zyskuje wykorzystanie narzędzi cyfrowych, sztucznej inteligencji oraz analizy Big Data do monitorowania ruchu turystycznego, prognozowania jego zmian oraz wspierania procesów decyzyjnych przedsiębiorstw i administracji publicznej. Rozwiązania te umożliwiają pozyskiwanie aktualnych danych o ruchu turystycznym i mogą wspierać planowanie rozwoju turystyki zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju[85]. Tym samym umożliwiają pozyskiwanie bardziej aktualnych i precyzyjnych danych, co sprzyja skuteczniejszemu planowaniu działań na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz realizacji obowiązków sprawozdawczych wynikających z Europejskich Standardów Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju.

Raportowanie zgodne z ESRS pozwala przedsiębiorstwom turystycznym wykazać odpowiedzialne podejście do ochrony środowiska, zwiększa przejrzystość prowadzonej działalności oraz wzmacnia zaufanie klientów, partnerów biznesowych, inwestorów i społeczności lokalnych. Dzięki systematycznemu monitorowaniu i ujawnianiu danych środowiskowych przedsiębiorstwa mogą skuteczniej realizować cele zrównoważonego rozwoju oraz budować trwałą przewagę konkurencyjną na rynku usług turystycznych.

Podsumowanie

Przedstawione w rozdziale zagadnienia wskazują, że zarządzanie aspektami środowiskowymi staje się integralnym elementem funkcjonowania współczesnych przedsiębiorstw turystycznych. Hotele, pensjonaty, restauracje, biura podróży, przedsiębiorstwa transportu turystycznego oraz obiekty rekreacyjne

[84] Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772, załącznik I – ESRS E1–E5.

[85] Więcej na temat cyfrowego zarządzania: Borek, D. (2025). *Administrative law activities of the minister responsible for tourism in experimental research on tourist traffic – Casus Poland. Journal of Modern Science, 64*(4), ss. 443–458.

coraz częściej uwzględniają kwestie środowiskowe nie tylko w celu spełnienia wymagań prawnych, ale również jako element budowania przewagi konkurencyjnej oraz odpowiedzi na rosnące oczekiwania klientów i partnerów biznesowych.

Wdrażanie zasad zrównoważonego zarządzania środowiskowego obejmuje cały cykl funkcjonowania przedsiębiorstwa – od identyfikacji ryzyk klimatycznych, monitorowania emisji gazów cieplarnianych oraz zużycia energii i wody, poprzez odpowiedzialne gospodarowanie odpadami, aż po ochronę bioróżnorodności i systematyczne monitorowanie realizowanych działań środowiskowych. Poszczególne obszary pozostają ze sobą ściśle powiązane i dopiero ich kompleksowe uwzględnienie umożliwia skuteczne ograniczanie wpływu działalności turystycznej na środowisko.

Szczególne znaczenie dla przedsiębiorstw turystycznych ma wdrożenie spójnej polityki środowiskowej opartej na mierzalnych celach, odpowiednich wskaźnikach oraz regularnym monitorowaniu efektów. Dzięki temu możliwe jest nie tylko ograniczanie kosztów związanych z zużyciem energii, wody czy gospodarowaniem odpadami, ale również zwiększenie odporności przedsiębiorstwa na skutki zmian klimatu oraz poprawa jakości świadczonych usług.

Europejskie Standardy Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju tworzą jednolite ramy pozwalające przedsiębiorstwom sektora turystycznego planować, monitorować i prezentować działania środowiskowe w sposób porównywalny i przejrzysty. W praktyce oznacza to przejście od pojedynczych inicjatyw proekologicznych do systemowego zarządzania środowiskiem, opartego na analizie danych, wyznaczaniu celów oraz ocenie osiąganych rezultatów.

Dla branży turystycznej ma to znaczenie szczególne, ponieważ jakość środowiska naturalnego stanowi jeden z podstawowych czynników decydujących o atrakcyjności destynacji oraz konkurencyjności oferowanych usług. Ochrona klimatu, racjonalne gospodarowanie zasobami, ograniczanie emisji gazów cieplarnianych, efektywne wykorzystanie energii i wody oraz dbałość o bioróżnorodność nie są już wyłącznie działaniami prośrodowiskowymi, lecz stają się elementem nowoczesnego zarządzania przedsiębiorstwem turystycznym. W konsekwencji właściwa realizacja wymagań ESRS wspiera nie tylko osiąganie celów środowiskowych, ale również długofalowy rozwój przedsiębiorstw oraz wzmacnia konkurencyjność całego sektora turystycznego.

Bibliografia

Literatura przedmiotu

Anisiewicz, U., Wołowiec, T. (2022). *Społeczna odpowiedzialność biznesu a integracyjna wizja społeczeństwa – uwarunkowania ekonomiczne i społeczne*. *Journal of Modern Science, 48*(1), 207–230. https://doi.org/10.13166/jms/149835

Borek, D. (2025). *Administrative law activities of the minister responsible for tourism in experimental research on tourist traffic – Casus Poland*. *Journal of Modern Science, 64*(4), 443–458. https://doi.org/10.13166/jms/214586

Florek, I., Sitek, M. (2026). *Legal and administrative tools for managing overtourism in sustainable regional development*. *Regional Formation and Development Studies, 49*(2), 48–60. https://doi.org/10.15181/rfds.v49i2.2811

International Organization for Standardization. (2019). *ISO 46001:2019 Water efficiency management systems — Requirements with guidance for use*. International Organization for Standardization.

International Organization for Standardization. (2026). *ISO 14001:2026 Environmental management systems — Requirements with guidance for use* (4th ed.). International Organization for Standardization.

León-Cruz, J., F. Neger, C., Gössling, S. (2025). Extreme weather risks for tourism in the European Union. *Natural Hazards, 121*, 18275–18294. https://doi.org/10.1007/s11069-025-07516-5

OECD. (2024). *OECD tourism trends and policies 2024*. OECD Publishing.

Polski Komitet Normalizacyjny. (2020). *PN-EN ISO 50001:2018-09 Systemy zarządzania energią – Wymagania i wytyczne dotyczące stosowania*. Polski Komitet Normalizacyjny.

Prandecki, K., Kotyński, J. (2024). *Globalne zagrożenia środowiska przyrodniczego jako wyzwanie rozwoju gospodarczego Polski*. *Journal of Modern Science, 58*(4), 201–219. https://doi.org/10.13166/jms/192190

Sitek, M. (2025). *Regulations of tourism law in the era of global crises: Pandemic, war, climate*. *Journal of Modern Science, 63*(3), 11–33. https://doi.org/10.13166/jms/212616

Szejniuk, A., Anisiewicz, U., Życzkowski, A. (2024). *Raportowanie pozafinansowe. Przewodnik dla małych i średnich przedsiębiorstw. Szablon raportu ESG wraz z omówieniem*. Akademia Nauk Stosowanych WSGE im. A. De Gasperi w Józefowie. https://doi.org/10.13166/awsge/196502

Task Force on Climate-related Financial Disclosures. (2017). *Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures: Final report*. Financial Stability Board.

United Nations Environment Programme. (2024). *Global resources outlook 2024*. UNEP.

World Resources Institute, & World Business Council for Sustainable Development. (2004). *The greenhouse gas protocol: A corporate accounting and reporting standard* (wyd. popr.). World Resources Institute.

Akty Prawne

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rad (UE) 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Tekst mający znaczenie dla EOG). Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L 312, 3–30.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2464 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 537/2014, dyrektywy 2004/109/WE, dyrektywy 2006/43/WE oraz dyrektywy 2013/34/UE w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (Tekst mający znaczenie dla EOG). (2022). Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L 322, 15–80.

Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2772 z dnia 31 lipca 2023 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE w odniesieniu do standardów sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju. (2023). Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L 2023/2772, 22 grudnia 2023 r.

Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. (2025). Dz.U. z 2025 r. poz. 120 (tekst jednolity, ze zm.).